

GEMEENTE NIJKERK

Actieprogramma van afval naar grondstof 2024-2028

GEMEENTE NIJKERK

Actieprogramma van afval naar grondstof 2024-2028

de Jonge Milieu Advies, januari 2024

Utrechtseweg 9, 3704 HA Zeist

T. 030 699 15 99 - info@jma.nl

www.jma.nl

Inhoudsopgave

Inleiding	4
1. Naar een afvalloze gemeente.....	5
1.1 Landelijk afvalbeleid	6
1.2 Harde doelen of ambities?	7
1.3 Producentenverantwoordelijkheid en maatregelen tegen plastic	7
2. Nijkerk - Ambities en doelstellingen	8
2.1 Circulaire Actieprogramma 2023-2027	8
2.2 Aanbevelingen van Rekenkamercommissie Vallei & Veluwerand	9
2.3 Doelstellingen	9
3. Hier staan we nu	10
3.1 Maatregelen die zijn uitgevoerd	10
3.2 Huidige afvalinzameling gemeente Nijkerk	11
3.3 Zwerfafval.....	13
3.4 Overige initiatieven	15
3.5 Tarieven en kosten.....	15
3.6 Afvalcijfers	17
4. Richting geven aan nieuw beleid	19
4.1 Voorgeschreven beleid nieuwbouw	19
4.2 Pilot in de wijk Doornsteeg	19
4.3 Wat kan beter?.....	20
4.4 Beeldvormende raadsessie	22
5. Actieprogramma: wat gaan we doen?	23
Planning.....	31
Kostenraming.....	33

Inleiding

In 2050 leven we in een circulaire economie. Dat is het streven. Het Rijk heeft hier een programma over opgesteld waarin de ambities en stappen staan beschreven.

“In een circulaire economie gaan we zuinig en slim om met grondstoffen en producten. We gebruiken minder grondstoffen doordat we producten langer gebruiken en gebruikte grondstoffen weer inzetten voor nieuwe producten. Ook kiezen we grondstoffen die steeds weer aan te vullen zijn.

Voor een circulaire economie zijn ambitie, heldere regels, circulair ondernemerschap en een omslag in het denken en doen nodig. Zo houden we de aarde leefbaar, ook voor de generaties na ons.”

Uit: www.nederlandcirculairin2050.nl

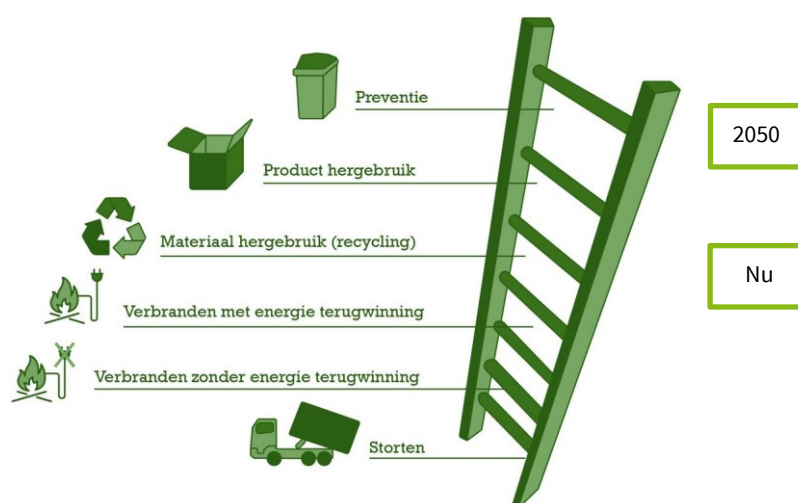
Gemeente Nijkerk vindt het belangrijk om deze ambitie in gezamenlijkheid te halen. In het coalitieakkoord 2022-2026 staat opgenomen dat Nijkerk ernaar streeft om circulariteit te laten doorwerken in alles wat ze doet als gemeente. Haar circulaire ambities komen terug in het nog vast te stellen Circulaire Actieprogramma. Het thema Inkoop en Grondstoffen is een onderdeel hiervan, en daarbinnen valt de belangrijke bouwsteen Afvalscheiding Huishoudelijk.

Het voor u liggende Actieprogramma van afval naar grondstof volgt het vorige afvalbeleidsplan (2017) op en neemt de circulaire ambities mee.

1. Naar een afvalloze gemeente

De Nederlandse Rijksoverheid heeft in het programma ‘Nederland Circulair in 2050’ uitgesproken dat in 2050 het gebruik van overbodige producten en materialen voorkomen moet worden. Dat wat wel nodig is te gebruiken, moet zo intensief mogelijk worden gebruikt en kan ook worden hergebruikt, zonder schadelijke emissies naar het milieu. Afvalbeheer speelt hierin een belangrijke rol. Het is van belang dat niet-herbruikbaar materiaal (restafval) sterk vermindert en producten worden hergebruikt, dan wel hoogwaardig kunnen worden gerecycled. Dit lukt alleen als al het afval goed gescheiden wordt aangeleverd, de kwaliteit van het gescheiden ingezamelde materiaal hoog is en afval wordt voorkomen, zoals te zien in Figuur 1.

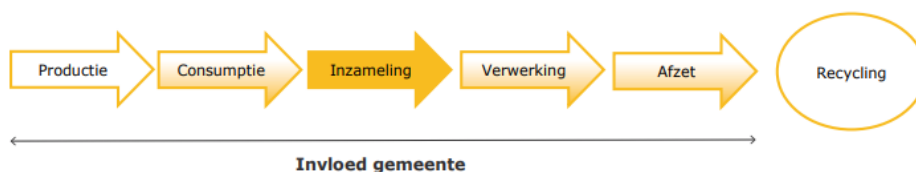

Figuur 1. Op weg naar een afvalloze gemeente

In 2050 zitten we op de bovenste twee treden van de afvalprestatieladder¹ (Figuur 1). Omdat gemeenten de taak hebben huishoudelijk afval gescheiden in te zamelen, spelen zij een belangrijke rol in de transitie naar hoogwaardigere recycling en circulariteit. Echter, de invloed die zij hebben op de hoeveelheid en recyclebaarheid van de producten en materialen die zij inzamelen, is beperkt. In dit proces blijven gemeenten afhankelijk van producenten en het gedrag van inwoners om de gewenste resultaten te realiseren. In Figuur 2 is de relatieve invloed van gemeenten in de keten weergegeven. Hoe gekleurder de pijl, hoe meer invloed de gemeente heeft²:

¹ Ladder van Lansink; een werkwijze (afvalhiërarchie) van politicus Ad Lansink. Bron afbeelding: www.goedkope-container.nl/milieubewust.

² Uit: Uitvoeringsprogramma VANG – Huishoudelijk Afval (2022); Herijking voor de periode t/m 2025.

Figuur 2. Invloed van gemeente m.b.t. recycling

1.1 Landelijk afvalbeleid

De Europese afvalwetgeving is in de Nederlandse wetgeving geïmplementeerd in de Wet milieubeheer (Wm). Onder de Wet milieubeheer hangt het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP). Daarin is vastgelegd hoe we in Nederland met huishoudelijk afval omgaan. Het LAP is een instrument in de transitie naar een circulaire economie en focust zich op het verbeteren van het landelijke afvalbeheer. Momenteel geldt het derde Landelijk Afvalbeheerplan (LAP3) dat sinds 2017 in werking is getreden en wat wordt opgevolgd door een Circulair Materialenplan (CMP). Het CMP gaat nog meer de nadruk leggen op het bovenste deel van de afvalprestatieladder: hergebruik en preventie. Deze treedt waarschijnlijk in werking per januari 2025.

In LAP3 staan doelstellingen opgenomen op het gebied van het afvalaanbod en afvalscheiding. Deze doelstellingen zijn destijds gekoppeld aan concrete cijfers en jaartallen om het tastbaar te maken. De opgenomen doelstellingen zijn:

- 🌱 het totale aanbod van afvalstoffen moet omlaag. Om dit te bereiken moet grondstoffenbeleid worden ingestoken op afvalpreventie;
- 🌱 in 2020 mag een inwoner nog maar maximaal 400 kilo afval aanbieden per jaar (inclusief grof afval);
- 🌱 in 2020 mag een inwoner maximaal nog maar 100 kilo restafval aanbieden per jaar (inclusief grof afval);
- 🌱 in 2025 mag een inwoner maximaal nog maar 30 kilo restafval aanbieden per jaar (inclusief grof afval).

Op het gebied van afvalscheiding:

- 🌱 in 2023 bedraagt het aandeel van afvalstoffen voor hergebruik en recycling 85%.

Om gemeenten te helpen bij het nastreven van de LAP3-doelstellingen is het uitvoeringsprogramma 'VANG - huishoudelijk afval' opgezet. VANG staat voor Van Afval Naar Grondstof. Dit programma bestaat uit een breed scala aan activiteiten die vooral tot doel hebben een hoogwaardiger afvalscheiding te realiseren en is erop gericht gemeenten te ondersteunen hun zorgplicht (het gescheiden inzamelen van huishoudelijk afval) zo goed mogelijk uit te voeren.

Binnen het Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2021-2023 van de Rijksoverheid wordt ingezet op andere ketenschakels die nodig zijn voor een circulaire economie, waaronder afvalpreventie³. Voorbeelden zijn het opnemen van ontwerpisen in wetgeving zodat producten een langere levensduur hebben en beter recyclebaar of herbruikbaar zijn, en het verantwoordelijk stellen van producenten voor de kosten van

³ Bron: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/10/18/uitvoeringsprogramma-circulaire-economie>

inzameling en recycling middels een Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid. Deze thema's vallen buiten de reikwijdte van het Uitvoeringsprogramma VANG-huishoudelijk afval⁴.

1.2 Harde doelen of ambities?

Gemeenten bepalen ieder hun eigen afvalinzamelstrategie, welke past bij hun eigen ambitie en de lokale context. Veelal geven gemeenten aan de landelijke doelstelling te handhaven of na te streven. De doelstellingen genoemd in het LAP3 worden daarmee vaak verkondigd als harde doelen die gehaald moeten worden. Nuanceren is hier echter op zijn plaats. De gestelde doelen binnen het gegeven tijds kader in LAP3 blijken voor de meeste gemeenten niet haalbaar. Het doel van gemiddeld nog maar 30 kilo restafval per inwoner in 2025 kan alleen worden gehaald als de ketens financieel en waar mogelijk materieel gesloten zijn. Dat is nog niet het geval. Het sluiten van de productketens is één van de belangrijkste beoogde activiteiten in de transitieagenda Consumptiegoederen binnen het Rijksbrede Programma voor de Circulaire Economie. Met het sluiten van de productketens wordt bedoeld dat producten efficiënter worden ontworpen en materialen zoveel mogelijk hergebruikt worden. Hierdoor kan er efficiënter omgegaan worden met grondstoffen en blijft er dus minder afval over. Het realiseren van de 30 kilo moet dan ook in dit licht worden gezien. Daarmee is het geen harde doelstelling, maar wel een duidelijk wensbeeld.

Het VANG-Uitvoeringsprogramma 2021-2025 geeft aan dat het accent vooral wordt gelegd op hoogwaardigere (kwalitatief betere) ingezamelde stromen. Er wordt ook meer ingezet gemeenten te ondersteunen in mogelijkheden om de hoeveelheid afval te beperken door in te zetten op afvalpreventie.

1.3 Producentenverantwoordelijkheid en maatregelen tegen plastic

In het uitvoeringsprogramma Circulaire Economie van het Rijk krijgen producenten en importeurs van steeds meer producten te maken met een Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid (UPV). Dat houdt in dat producenten financieel en vaak ook organisatorisch verantwoordelijk zijn voor het afvalbeheer van de producten die door hen in de handel worden gebracht. Een UPV geldt onder andere al voor elektrische en elektronische apparatuur en verpakkingen. In 2023 is daar een UPV voor textiel bijgekomen. Ook zijn er sinds 2021 verscheidene maatregelen ingegaan om plastic (zwerf)afval te voorkomen, zoals het verbod op de verkoop van bepaalde plastic wegwerpproducten en een statiegeldsysteem voor kleinere plastic flesjes en blikjes. Stichting Afvalfonds Verpakkingen heeft de taak om jaarlijks namens het verpakkende bedrijfsleven te rapporteren aan de overheid over het behalen van wettelijke recyclingdoelstellingen en is verantwoordelijk voor het behalen ervan. Binnen de landelijke beweging richting een meer circulaire economie heeft gemeente Nijkerk ook haar eigen ambities en doelstellingen opgesteld.

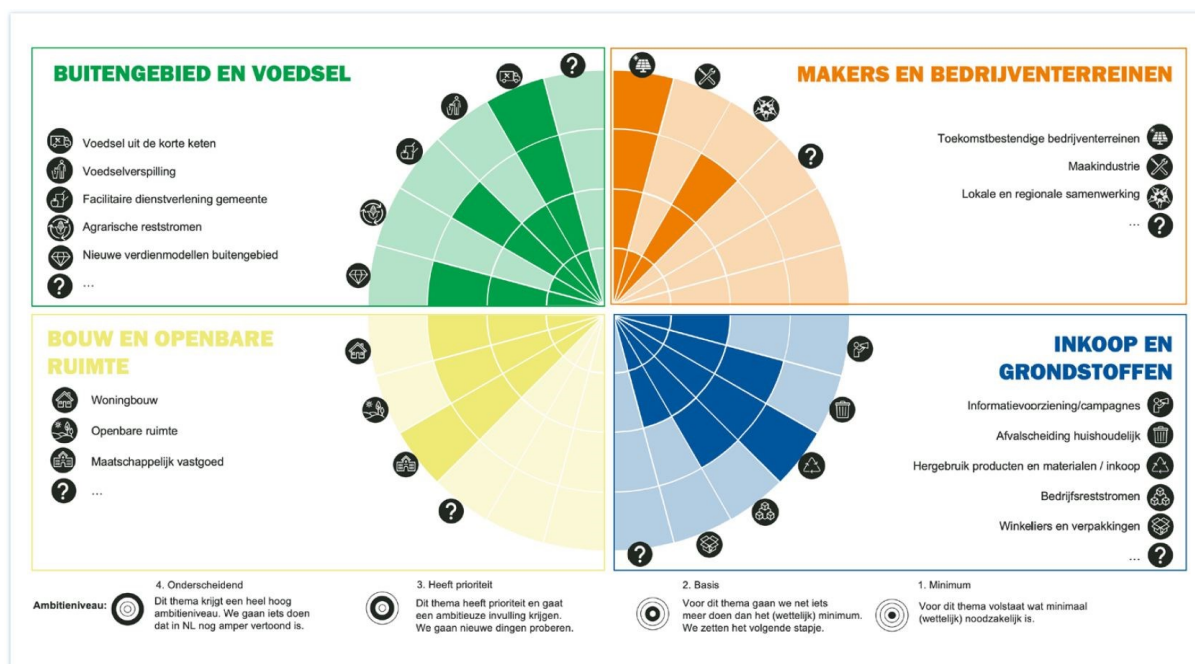
⁴Bron: Uitvoeringsprogramma VANG – Huishoudelijk Afval (2022); Herijking voor de periode t/m 2025. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/03/10/bijlage-uitvoeringsprogramma-vang-hha-2021-2025>

2. Nijkerk - Ambities en doelstellingen

2.1 Circulaire Actieprogramma 2023-2027

In lijn met het Rijksbrede programma Circulaire Economie ambieert Nijkerk om circulariteit te laten doorwerken in alles wat ze doet als gemeente. De gemeentelijke circulaire ambities worden opgenomen in een Circulair Actieprogramma, welke strategisch van aard is. In het Circulaire Actieprogramma is speciale aandacht voor het thema Inkoop en Grondstoffen, zie Figuur 3, welke nu is opgenomen in een concept.

Figuur 3. Ambitiweb om actierichtingen te bepalen.

Binnen het thema Inkoop en Grondstoffen heeft de bouwsteen Hergebruik producten en materialen/Inkoop een hoge prioriteit. In het programma zal bijvoorbeeld voorgesteld worden te verkennen wat de mogelijkheden zijn voor het oprichten van een circulair ambachtscentrum. In een circulair ambachtscentrum werken meerdere partijen -die al dan niet fysiek bij elkaar zitten- met elkaar samen, vaak met de inzet van mensen die een afstand hebben tot de arbeidsmarkt. Met het oprichten van een circulair ambachtscentrum kunnen spullen gerepareerd worden of gedemonteerd tot bruikbare grondstoffen, voor deze de status afval krijgen. Op deze manier zou de hoeveelheid restafval verder teruggedrongen kunnen worden.

Dit ligt in lijn met de ambities van de gemeente Nijkerk voor dit uitvoeringsprogramma, om grondstoffen zoveel mogelijk te scheiden van het restafval en om de kwaliteit van de grondstoffen geschikt te laten zijn voor hergebruik.

Naast het concept van de Circulaire Actieagenda worden de uitkomsten van een onderzoek door de Rekenkamercommissie meegenomen in dit Actieprogramma VANG.

2.2 Aanbevelingen van Rekenkamercommissie Vallei & Veluwerand

In 2022 is er een onafhankelijk onderzoek uitgevoerd door de Rekenkamer naar de opstelling en de uitvoering van het afvalbeleid. Hier kwamen de volgende aanbevelingen uit voort.

- formuleer nieuwe doelstellingen voor 2025 en zorg voor een betere scheiding en preventie om de 30 kilo per inwoner te halen;
- geef aan hoe deze doelstelling gehaald kunnen worden;
- beleidswijzigingen dienen samen te gaan met kwaliteitsmonitoring. Wijzigingen in beleid kunnen namelijk leiden tot een mindere kwaliteit van grondstofstromen;
- geef de gemeenteraad meer inzicht in de afvalbeheerprestatie, zoals uitleg over de voortgang van het beleid en de kwaliteit van grondstofstromen.

2.3 Doelstellingen

Gemeente Nijkerk streeft de landelijke richtlijnen na als opgenomen in het LAP3. Echter, het vastgestelde wensbeeld van 30 kilo restafval in 2025 is erg ambitieus en voor verreweg de meeste gemeenten niet haalbaar. Omdat gemeente Nijkerk op dit moment nog op gemiddeld 102 kilo restafval per inwoner per jaar zit, is dit doel ook voor Nijkerk niet haalbaar. Zeker niet op korte termijn. Natuurlijk is het wel belangrijk doelen voor de kortere termijn na te streven, maar deze moeten wel realistisch zijn. De gemeente heeft immers de balans te houden tussen het streven naar ambities en doelen, het meekrijgen van inwoners (zij moeten het doen) en het betaalbaar houden van de kosten.

De nadruk zal komende beleidsperiode niet alleen liggen op het verminderen van de hoeveelheid restafval, maar juist ook op de kwaliteit van de te scheiden grondstoffen. Om de kwaliteit van gescheiden grondstoffen hoog te houden, is het belangrijk om:

- aan te blijven sluiten bij landelijke richtlijnen betreffende afvalscheiding;
- de service naar inwoners hoog te houden als het gaat om faciliteiten om afval te scheiden;
- in te zetten op verbeteringen in service daar waar nog teveel drempels (door inwoners) worden ondervonden;
- continu te monitoren op kwaliteit.

Daarbij wordt de inzet op maatregelen die afvalpreventie tot doel hebben ook steeds belangrijker. Door deze punten centraal te zetten in het Actieprogramma van afval naar grondstof, en acties te nemen die op deze punten aansluiten, sluit gemeente Nijkerk aan bij de speerpunten van het VANG-uitvoeringsprogramma, zonder de ambitie naar een afvalloze gemeente op de langere termijn uit het oog te verliezen.

De doelstelling voor dit Actieprogramma wordt opgehangen aan de totale daling van de hoeveelheid restafval die wordt geraamd bij de uit te voeren acties. De doelstelling is 80kg restafval per inwoner per jaar voor de komende planperiode. Op de langere termijn is de ambitie om naar 60/65kg restafval per inwoner per jaar te gaan.

3. Hier staan we nu

Om te weten waar veranderingen nodig zijn, is het van belang inzicht te hebben in de inzamelwijze en inzamelresultaten op dit moment en hoe deze zich verhouden tot vergelijkbare gemeenten.

3.1 Maatregelen die zijn uitgevoerd

In november 2017 heeft de raad het vorige afvalbeleidsplan vastgesteld. Op basis hiervan zijn een aantal wijzigingen doorgevoerd in de afvalinzamelstructuur, samen met nog enkele tussentijdse aanpassingen, vanaf januari 2019. Het doel van de wijzigingen was te streven naar de toen geldende landelijke ambities.

1. Start pilot in de wijk Doornsteeg met omgekeerd inzamelen (2018): deze inwoners brengen hun restafval naar een ondergrondse verzamelcontainer. Deze is recentelijk geëvalueerd.
2. Plasticverpakkingen en Drankenkartons (PD) is uitgebreid naar Plasticverpakkingen, Metalenverpakkingen en Drankenkartons (PMD) (december 2018).
3. In de zomerperiode (juni t/m augustus) wordt het GFT wekelijks opgehaald (december 2018).
4. Frequentie van inzameling van GFT, restafval en PD gaat van elke twee weken naar elke drie weken alternerend (januari 2019).
5. Uitrol van de luierinzameling via wijkverzamelcontainers (januari 2019).
6. Uitrol van inzameling van Plasticverpakkingen, Metalenverpakkingen en Drankenkartons (PMD) aan huis met naar keuze een zak of minicontainer (januari 2019). Inmiddels maakt ca. 70% van de huishoudens in laagbouw gebruik van een minicontainer.

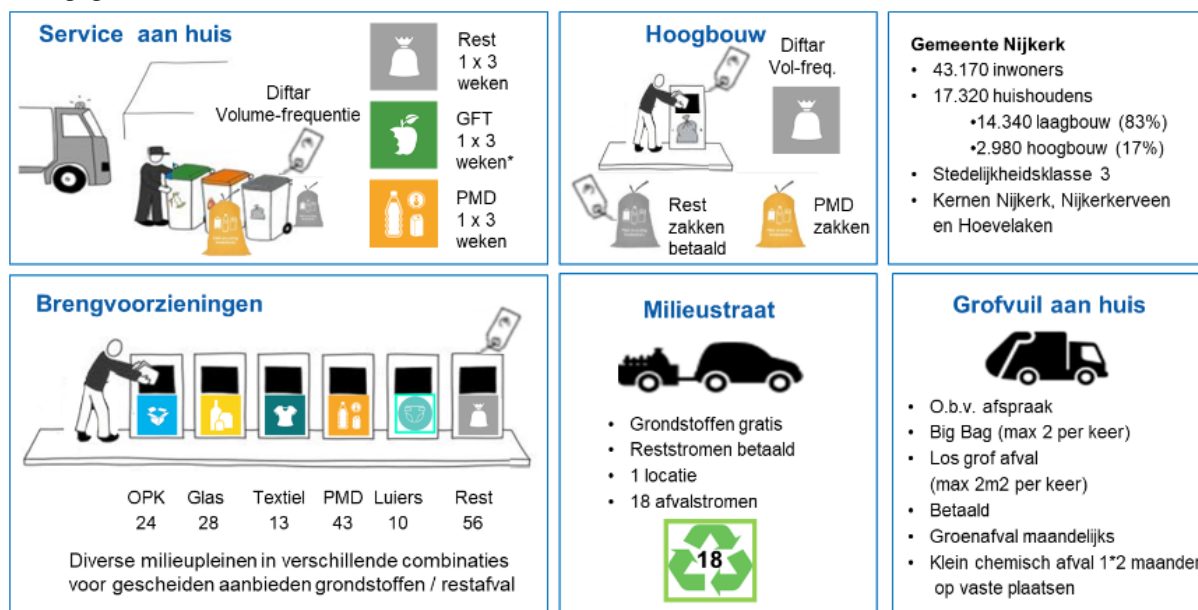
Figuur 4. Recente beleidswijzigingen ingevoerd in de gemeente Nijkerk.

Onder andere door deze beleidswijzigingen heeft gemeente Nijkerk een restafvalhoeveelheid van gemiddeld 105 kilo per inwoner per jaar gehaald in 2021 en 102kg in 2022. In 2016 lag de restafvalhoeveelheid nog op 133 kilo per inwoner per jaar. De mate van afvalscheiding is opgeklommen van 69% in 2016 naar 75% in 2021⁵.

3.2 Huidige afvalinzameling gemeente Nijkerk

In de volgende figuur wordt duidelijk hoe de huidige inzamelwijze van de gemeente Nijkerk op dit moment is vormgegeven.

Figuur 5. Afvalinzamelstructuur gemeente Nijkerk.⁶

PMD = Plastic, Metalen en Drinkkartons, OPK = Oud Papier en Karton, Diftar = Differentiatie van tarieven
* in juni, juli en augustus elke week

Voor laagbouw geldt dat inwoners in principe drie minicontainers (restafval 140/240 liter, GFT 140/240 liter, PMD 240 liter) aan huis hebben, die eens per drie weken ingezameld worden. Het gebruik van een minicontainer voor restafval en PMD is niet verplicht. Voor PMD hebben inwoners de keuze om in plaats van een minicontainer gebruik te maken van PMD-zakken. De PMD-zakken zijn gratis af te halen bij een aantal afhaalpunten. Ook voor restafval hebben de meeste inwoners de mogelijkheid om in plaats van een minicontainer gebruik te maken van zakken. Voor het aanbieden van het restafval geldt Diftar op frequentie. Dat houdt in dat ieder huishouden betaalt per keer dat het de container voor restafval voor lediging aanbiedt. Gebruikt een inwoner voor zijn restafval in plaats van de container liever zakken, dan mag dit alleen een speciale koopzak zijn. Oud papier wordt weggebracht naar brengvoorzieningen. Het beheer van de meeste brengvoorzieningen voor oud papier ligt bij scholen en verenigingen. De gemeente verzorgt voor hen de inzameling van de brengvoorzieningen.

Inwoners van hoogbouw maken gebruik van de koopzak of brengen hun restafval naar een ondergrondse container. De zakken worden opgehaald met de reguliere inzamelrondes. De ondergrondse container kunnen

⁵ Op basis van Benchmark huishoudelijk afval Nijkerk, peiljaar 2021.

⁶ bron: rekenkameronderzoek eindrapport, mei 2022

zij openen door middel van een toegangspas. Zij betalen per keer dat zij de ondergrondse container voor restafval gebruiken. Hoogbouwcomplexen kunnen van de mogelijkheid gebruikmaken om hun voedselresten (ook wel GFE genoemd, een afkorting voor Groente, Fruit en Etenresresten) gescheiden in te zamelen. Er wordt dan op verzoek onder voorwaarden een minicontainer voor GFE geplaatst waar dat mogelijk is. Deze moet toegankelijk zijn voor meerdere bewoners, met één bewoner als aanspreekpunt. In de praktijk is de gescheiden inzameling van GFE bij hoogbouw op 15 locaties op deze manier gerealiseerd. Het overgrote deel van de hoogbouw kent geen inzamelmiddel voor GFE. Voor het PMD maken inwoners uit hoogbouw vooral gebruik van PMD-zakken die ze aan straat leggen op de inzameldag. Voor de overige stromen als glas, luiers, en textiel geldt dat dit door alle inwoners naar verzamelcontainers wordt gebracht.

Afbeelding 1. Afvalbrengvoorziening bij een supermarkt

Afbeelding 2. Textielcontainer

Afbeelding 3. Brengvoorziening voor oud papier

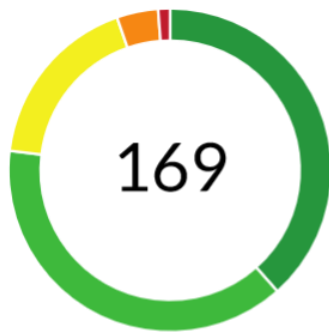
Naast dat textiel naar een voorziening kan worden gebracht, wordt het vier keer per jaar aan huis opgehaald door charitatieve instellingen. Voor het bladafval worden er in het najaar bladkorven neergezet. Grofvuil en grof groenafval worden tegen betaling opgehaald aan huis. Afvalstromen als grofvuil, puin, grond en zoden, groenafval, hout en asbest kunnen naar de milieustraat worden gebracht, waar er voor sommige stromen betaald moet worden. Ondanks het aanbieden van een hoge service voor het scheiden van afval in Nijkerk, blijft er altijd het risico op de aanwezigheid van zwerfafval rondom afvalbakken in de openbare ruimte.

3.3 Zwerfafval

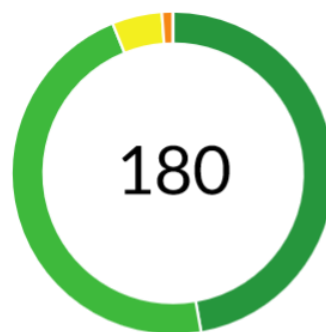
3.3.1 Zwerfafvalmetingen

Bij interventies rondom afval is er altijd een risico van neveneffecten. Een van deze neveneffecten is het ontstaan van zwerfafval. Om inzicht te krijgen in de hoeveelheid zwerfafval in de gemeente Nijkerk worden er jaarlijks metingen gedaan om dit te monitoren. De meting onderzoekt de hoeveelheid zwerfafval op verschillende ondergronden. Uit de najaarsmeting van september 2022 kwamen de volgende resultaten, vergeleken met het jaar ervoor:

A+	65	(38%)
A	65	(38%)
B	30	(18%)
C	7	(4%)
D	2	(1%)

A+	85	(47%)
A	84	(47%)
B	9	(5%)
C	2	(1%)
D	0	(0%)

Figuur 6 : najaarsmeting 2022 - 169 metingen⁷

Figuur 7: najaarsmeting 2021 – 180 metingen

De gemiddelde totale uitkomst van 2022 ligt op een 8,1, oftewel een A-beoordeling⁸. Dit betekent dat er vrijwel geen zwerfafval ligt in het merendeel van de gemeente Nijkerk. In vergelijking met 2021 lag er wel iets meer.

De recent ingevoerde regelgeving rondom Single-use plastic (SUP) draagt bij aan het verminderen van zwerfafval. Het doel van doorgevoerde maatregelen, die voortkomen uit de Europese Single-Use plastic richtlijn, is om de hoeveelheid wegwerpplastic in het zwerfafval en de impact daarvan op het milieu terug te dringen. Dit zal geen invloed hebben gehad op de metingen van 2021 en 2022 in bovenstaande figuren.

3.3.2 Inzet Zwerfafvalbrigade en Rotary

In de gemeente Nijkerk is een groep inwoners actief betrokken bij het opruimen en voorkomen van zwerfafval. De Zwerfafvalbrigade is een trouw team dat op vrijwillige en regelmatige basis met elkaar zwerfafval gaat opruimen, gefaciliteerd door de gemeente. De relatief goede resultaten van de zwerfafvalmetingen hierboven betekenen dat inwoners en bezoekers van Nijkerk weinig afval op straat gooien, en/of dat de actieve zwerfafvalbrigade snel zwerfafval opruimt. Ook heeft de Rotary lesmateriaal ontwikkeld rondom het onderwerp Plasticsoep, wat tot het einde van 2023 gegeven wordt op het basisonderwijs. Ook hebben ze op strategische locaties en bij regenwaterkolken ca. 150 tegels en borden geplaatst om bewustwording rondom dit thema te vergroten.

⁷ Bron: Factsheet najaarsmeting Nijkerk 2022

⁸ A+ = Er ligt geen zwerfafval, A = minder dan 3 stuks zwerfafval per m², B = minder dan 10 stuks zwerfafval per m², C = minder dan 25 stuks zwerfafval per m², D = meer dan 25 stuks zwerfafval per m²

‘Stop de plastic soep’-stoeptegels nu ook bij basisschool Holk

Afbeelding 4. Stoeptegel leggen met de Rotary

3.4 Overige initiatieven

Inwoners kunnen bij het Repaircafé terecht als zij een kapot apparaat willen laten maken. Het Repaircafé is een particulier initiatief. Dankzij deze groep kan de levensduur van veel apparaten worden verlengd, wat (elektrisch) afval voorkomt. Het sociale aspect van het Repaircafé binnen de lokale gemeenschap is ook erg belangrijk. In de regel komen ze iedere eerste zaterdagochtend van de maand samen in de bibliotheek van Nijkerk en iedere derde zaterdagmiddag in Dorpshuis De Stuw in Hoevelaken.

Voor inwoners die interesse hadden in het composteren van hun eigen GFT-afval gold een subsidieregeling voor de aanschaf van een compostvat. De gemeente gaf € 25 korting op de aanschaf van een compostvat van Intratuin en De Westermolen. Hiermee gaf de gemeente extra aandacht aan het vele GFT-afval en voedselverspilling. Deze regeling is verouderd en bij de meeste inwoners niet bekend. Wel is er nog een project in samenwerking met Regio Foodvalley dat zich richt op voedselresten van restaurants. Daarnaast is er jaarlijks een verspillingvrije week waar er op scholen met voedselresten wordt gekookt.

3.5 Tarieven en kosten

De afvalinzameling in gemeenten mag maximaal 100% kostendekkend zijn. Gemeenten opereren hiermee met een gesloten beurs-principe. Dat houdt in dat alle middelen die binnen komen via de afvalstoffenheffing moeten worden ingezet binnen het domein afval. Doordat de gemeente Diftar op restafval heeft, is de afvalstoffenheffing opgesplitst in een vast deel (gelijk voor ieder huishouden) en een variabel deel (hoogte is

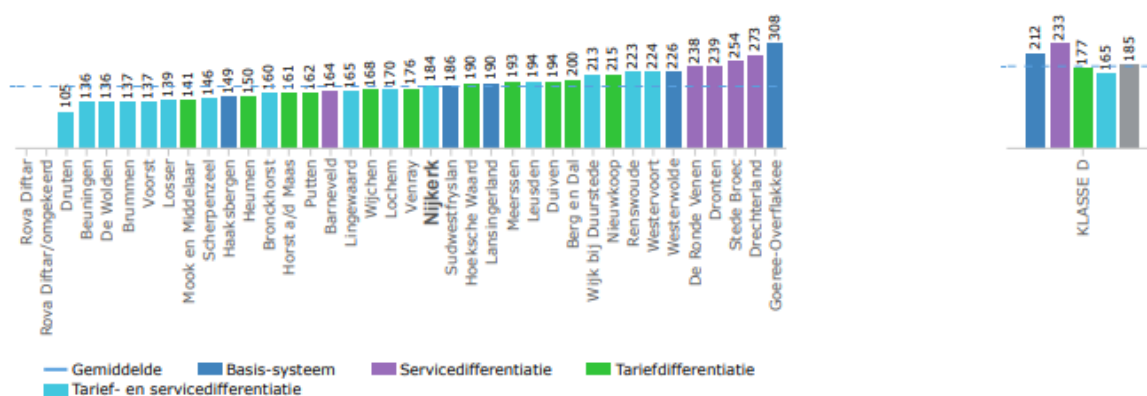
afhankelijk van het aantal keren restafval dat het huishouden aanbiedt). De tarieven staan genoemd in onderstaand overzicht.

Tarief 2023		
Vastrecht per huishouden	€ 153,20	
Minicontainer restafval 140 ltr, lediging per keer	€ 3,40	
Minicontainer restafval 240 ltr, lediging per keer	€ 7,00	
Ondergrondse container restafval, per aanbieding	€ 1,40	
Extra minicontainer restafval 140 ltr, eenmalige kosten	€ 35,40	
Milieustraat		Tarief 2023
Grof Huisvuil	Per 10 kilo	€ 2,30
Puin	Per 10 kilo	€ 0,24
Grond en zoden	Per 10 kilo	€ 0,21
Hout	Per 10 kilo	€ 1,30
Asbest	Per 10 kilo	€ 2,30
Autobanden met velg	Max. 4 per aanbieding	€ 2,30

Tabel 1. Tarieventabel 2023

Volgens de Benchmark Huishoudelijk Afval van het peiljaar 2021, liggen de totale afvalbeheerkosten van de gemeente Nijkerk op het gemiddelde van steden met dezelfde hoogbouwklasse. Zie de volgende figuur.

Totale afvalbeheerkosten

Figuur 8. Totale afvalbeheerkosten per aansluiting Nijkerk t.o.v. gemeenten in dezelfde hoogbouwklasse. Bron: Benchmark Huishoudelijk afval, peiljaar 2021

De gemiddelde kosten van een vergelijkbare gemeente die net als Nijkerk ook een tarief- en servicedifferentiatie op restafval hebben, liggen met € 165 per aansluiting iets lager dan Nijkerk (€ 184 per aansluiting).

3.6 Afvalcijfers

3.6.1 Mate van afvalscheiding

In hoeverre inwoners hun afval gescheiden aanleveren door een goed gebruik van de huidige afvalinzamelstructuur, kan worden bepaald aan de hand van alle afvalcijfers en door een sorteeranalyse van het restafval. Uit de afvalcijfers van 2022 blijkt dat van het totale afval dat een inwoner heeft aangeleverd, gemiddeld 75% gescheiden wordt aangeleverd. De overige 25% wordt als restafval/grofvuil aangeleverd. In vergelijking met gemeenten in dezelfde stedelijkheidsklasse (landelijk gezien) doet gemeente Nijkerk het goed, maar regionaal gezien zijn er meer gemeenten met vergelijkbare cijfers.

Naast de mate van afvalscheiding geeft een sorteeranalyse van het restafval een goed beeld van de samenstelling van het restafval. De gemeente laat dit met regelmaat uitvoeren. Figuur 9 geeft de gemiddelde samenstelling van het restafval in de gemeente Nijkerk (2022) weer. Uit de sorteeranalyse blijkt dat het overgrote deel van het restafval bestaat uit grondstoffen die goed gescheiden kunnen worden. Slechts 30% van de door inwoners aangeboden hoeveelheid fijn restafval is daadwerkelijk restafval.

Figuur 9. Sorteeranalyse huishoudelijk restafval 2022 in percentages⁹

⁹ Sorteeranalyse is een middel om inzicht te krijgen in de samenstelling van het huishoudelijk restafval. Dit zijn momentopnames die gemeenten gebruiken om hun afvalbeleid te toetsen en bij te stellen.

Een andere manier om te kijken hoe de gemeente Nijkerk het doet zijn de resultaten van de Benchmark huishoudelijk afval.

3.6.2 Vergelijking Nijkerk en de Benchmark

In onderstaande tabel worden de inzamelgegevens van de gemeente Nijkerk weergegeven, vergeleken met het gemiddelde van vergelijkbare gemeenten met hoogbouwklasse D uit de meest recente benchmark, peiljaar 2021. Er wordt in de gemeente gemiddeld per inwoner 102 kg per jaar aan restafval ingezameld (fijn en grof samen in 2022). Gemeente Nijkerk zamelt hiermee minder restafval in dan in het benchmarkgemiddelde van 129 kg per inwoner per jaar. Het totale scheidingspercentage ligt iets lager dan de benchmark. Dit komt omdat er in de benchmark bijna het dubbele aan grof huishoudelijk afval wordt ingezameld, en 45 kg meer GFT afval.

	Nijkerk 2022	Benchmark hoogbouwklasse D 2021
	kg/inw	kg/inw
Ongescheiden ingezameld		
Restafval (fijn)	85	107
Restafval (grof)	17	22
Gescheiden ingezameld		
GFT-afval	100	148
OPK	50	58
Glas	29	25
Textiel	5	5
PMD	33	36
Overig	-	-
Grof huishoudelijk afval (gescheiden)	76	140
Totaal ongescheiden restafval	102	129
Totaal gescheiden	293	415
Scheidingspercentage	74%	76%

Tabel 2. Inzamelgegevens afval Nijkerk 2022 vergeleken met de landelijke benchmark 2021

4. Richting geven aan nieuw beleid

4.1 Voorgeschreven beleid nieuwbouw

In de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR) staat opgenomen dat bij nieuwbouwprojecten en bij grotere wooneenheden van meer dan 10 huishoudens een ondergrondse container voor PMD en restafval geplaatst moet worden. De investeringskosten voor de ondergrondse containers, milieupleinen en GFE-berging bij nieuwbouwprojecten worden bekostigd vanuit het betreffende project. Tijdens de opstartfase van een dergelijk nieuwbouwproject is het zaak om goede verdere afstemming te vinden tussen de projectontwikkelaar en de betreffende beleidsafdelingen van de gemeente, waaronder ook specifiek het afvalbeleid.

4.2 Pilot in de wijk Doornsteeg

In 2018 is in de wijk Doornsteeg een pilot gestart met betrekking tot een andere wijze van inzamelen. In deze wijk, die op dat moment geheel nieuw in aanbouw was, wordt het restafval niet aan huis ingezameld, maar brengen bewoners het restafval naar een ondergrondse afvalcontainer in de buurt. Dit wordt 'omgekeerd inzamelen' genoemd. De overige grondstoffen worden wel op dezelfde wijze ingezameld als elders in de gemeente Nijkerk. Deze pilot is apart geëvalueerd om de resultaten in beeld te brengen¹⁰. Uit de evaluatie kwam een aantal punten naar voren:

- een inwoner van de wijk Doornsteeg bood in de periode 2021-2022 gemiddeld 20 kg minder restafval per jaar aan dan een inwoner buiten Doornsteeg;
- uit de sorteeraanlyse is gebleken dat het restafval van inwoners uit de wijk Doornsteeg relatief meer GFT-afval, luiers, en papier bevat dan de rest van Nijkerk, terwijl zij voor deze stromen over dezelfde inzamelmiddelen beschikken. Meer luiers in het restafval is te verklaren door het relatief hogere aantal jonge gezinnen in de wijk;
- of een inwoner van de wijk Doornsteeg beter zijn afval scheidt dan een gemiddelde inwoner van de gemeente Nijkerk is niet te zeggen, omdat hier geen aparte cijfers van beschikbaar zijn.

Het effect van deze pilot op het gedrag van inwoners is niet goed in beeld te brengen. Het is een nieuwe wijk, waar bij oplevering de ondergrondse containers reeds geplaatst waren en inwoners meteen startten met de nieuwe manier van inzamelen. Er is daarom geen vergelijkingssituatie van vóór de pilotfase (0-situatie).

Het feit dat de hoeveelheid restafval in Doornsteeg de afgelopen twee jaren significant lager ligt dan in de rest van de gemeente Nijkerk, geeft wel aan dat het op afstand zetten van het restafval in combinatie met Diftar een positief effect heeft op het restafvalaanbod. In combinatie met de voorgeschreven inzamelmiddelen volgens de LIOR is deze uitkomst waardevol en zinvol om mee te nemen ter overweging voor nieuwe maatregelen de komende periode.

¹⁰ De evaluatie van de pilot in Doornsteeg is apart op te vragen.

4.3 Wat kan beter?

4.3.1 Een afvalenquête en de uitkomst

In juni 2022 is er een online enquête uitgezet onder inwoners van de gemeente Nijkerk. Een kleine 300 inwoners hebben gereageerd. Deze enquête was bedoeld om in kaart te brengen wat precies knelpunten en wensen zijn van inwoners omtrent de afvalinzamelwijze.¹¹

Op basis van de resultaten van de enquête wordt samenvattend (en opsommend) het volgende geconcludeerd.

- ✚ redenen waarom mensen hun afval scheiden is dat zij ervan overtuigd zijn dat dit beter is voor het milieu en het de kosten van huishoudelijke afvalinzameling en -verwerking reduceert. Toch wordt het huishoudelijke afval niet altijd goed gescheiden om stankoverlast of ongedierte zoveel mogelijk te voorkomen, of wanneer een huishouden niet voldoende ruimte heeft om gescheiden afval op te slaan.

Genoemde verbeterpunten en suggesties zijn:

- ✚ duidelijke informatie over wat in welke afvalbak moet. Vooral aandacht voor GFT-afval en PMD wordt gevraagd;
- ✚ meer informatie beschikbaar stellen over de verwerking van huishoudelijk afval: wat gebeurt er met mijn afval als ik het ingeleverd heb?
- ✚ duidelijke informatie delen via sociale media, de lokale krant, de afvalkalender en de website van de gemeente Nijkerk. Bij deze laatste is veel informatie al beschikbaar, maar ontbreekt de transparantie of het bewustzijn van waar de informatie te vinden is;
- ✚ in de gemeente Nijkerk wordt er ook gebruik gemaakt van de Afvalwijzer-app, maar uit de enquête blijkt dat niet iedereen hiervan op de hoogte is. Een tip is daarom om hier meer bekendheid voor te werven;
- ✚ tot slot geeft meer dan de helft van inwoners aan dat ze een verandering willen voor het inzamelsysteem voor oud papier en karton. Ze opperen de mogelijkheid voor een minicontainer aan huis. Wat niet uit de enquête kwam maar wel belangrijk is om te noemen: omwonenden van de brengpunten voor oud papier ervaren vaak overlast van onder andere zwerfafval en er zijn in het verleden brandstichtingen geweest in de brengvoorzieningen.

4.3.2 Een verdiepend onderzoek en de uitkomst

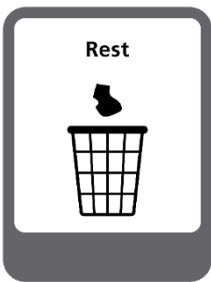
Omdat de gemeente haar plannen zo veel mogelijk vóór en mét inwoners wil opstellen, is aanvullend op de algemene afvalenquête in februari 2023 een verdiepingsonderzoek uitgevoerd. Het doel was om te onderzoeken wat de intrinsieke motivatie van inwoners is voor het aanbieden van gescheiden grondstofstromen. Het verdiepingsonderzoek heeft zich voornamelijk gericht op inwoners in een aantal straten die hun afval in verhouding minder goed scheiden, en op inwoners die juist relatief goed scheiden. Door gebruik te maken van acht betrokkenheidsprofielen van onderzoeksbureau Citisens heeft de gemeente meer inzicht in welke thema's in bepaalde wijken meer of minder leven, de mate van betrokkenheid van inwoners op wijkniveau en de beste wijze om inwoners op wijkniveau te benaderen. Door te kijken welke betrokkenheidsprofielen gelden voor de straten waar relatief minder en goed afval wordt gescheiden, konden twee verschillende betrokkenheidsprofielen gekoppeld worden aan de straten waar minder goed wordt

¹¹ Het rapport met de uitkomsten van het inwoneronderzoek over de afvalinzameling is apart op te vragen.

gescheiden, en één profiel aan straten waar er wel goed wordt gescheiden. Alle drie de betrokkenheidsprofielen scoren hoog als het gaat om het leveren van een actieve bijdrage aan de wijk. Daarom zijn inwoners uit deze straten uitgenodigd voor diepte-interviews. Het gaat hier specifiek om kwalitatief verdiepend onderzoek. Dat maakt de uitkomsten niet representatief voor de hele gemeente. De resultaten zijn van belang mee te nemen in de overwegingen voor te nemen acties in de komende jaren, om op die manier het Actieprogramma VANG beter aan te laten sluiten bij de wensen van inwoners.¹²

Op basis van de resultaten van het verdiepingsonderzoek wordt samenvattend het volgende geconcludeerd.

Afvalstroom	Positieve punten	Knelpunten	Verbeterpunten
	Tevreden over beschikbare container aan huis		
	Geen groot obstakel om OPK naar een centraal punt te brengen	Deel inwoners wil geen extra container aan huis	- Deel inwoners wil wel een extra container aan huis - OPK vaker ophalen
	- Fijn dat het in de zomer vaker wordt opgehaald - Tevreden over beschikbare container aan huis	- Onduidelijkheid over type kattenbakkorrels in GFT-afval - Onduidelijkheid over koffiepads en theezakjes bij het GFT-afval	Periode dat het wekelijks wordt opgehaald mag langer omdat er in de herfst veel tuinafval is
	Tevreden over beschikbare container aan huis	Zijn een aantal soorten afval (chipszakken, aluminium blikjes, drankkarton, soorten hard en zacht plastic) waarvan niet duidelijk is of het als PMD aangeboden mag worden	

¹² Het verdiepende onderzoek is uitgevoerd door onderzoeksbureau Citisens. Het rapport met de uitkomsten is apart op te vragen.

		Veel inzamelpunten bestaan niet meer	Meer inzamelpunten zijn gewenst
Overig	- Over het algemeen zijn inwoners positief over hoe afvalscheiding is geregeld in de gemeente Nijkerk. - Nieuwe stickers voor op minicontainers gewenst, deze vervagen snel. - Meer handhaving gewenst voor bijgeplaatst afval naast of rondom containers. - Communicatie over ophaalmomenten wordt als positief ervaren. - Motivatie om afval te scheiden is het besparen van kosten en milieuoverwegingen. - Een aantal inwoners gaf ook aan hun afval te scheiden 'omdat het moet' volgens het afvalbeleid. - Inwoners schatten hun eigen gedrag met betrekking tot afvalscheiding positief in. - Inwoners hebben de indruk dat andere buurtbewoners minder aan afvalscheiding doen.		

Tabel 3. Conclusies uit het verdiepingsonderzoek door Citisens, 2023

4.4 Beeldvormende raadsessie

Op 9 februari 2023 heeft een beeldvormende raadsessie plaatsgevonden. Hierin is een beeld geschetst over de noodzaak van en de aanpak voor het opstellen van een nieuw actieprogramma voor afval en grondstoffen. De volgende onderwerpen zijn aan bod gekomen:

- het belang van het hergebruiken van grondstoffen in het kader van de landelijke doelstellingen;
- de huidige situatie in de gemeente Nijkerk met betrekking tot hoeveelheden restafval en de sorteeraanlyse van 2022;
- de doelen van de gemeente Nijkerk;
- verdere mogelijkheden om afvalscheiding te bevorderen;
- opvallendheden van de uitkomsten uit het verdiepende onderzoek;
- aanbevelingen op basis van het verdiepende onderzoek.

In een informele sessie is per afvalthema met elkaar gesproken over mogelijkheden en verbeterpunten, waarvan de resultaten zijn meegenomen in dit actieprogramma. Deze sloten erg goed aan bij de uitkomsten van de inwonersonderzoeken.

5. Actieprogramma: wat gaan we doen?

Het landelijk beleid is gericht op een circulaire economie waar op termijn bijna geen afval meer vrijkomt. De rol van gemeenten hierin is om inwoners te faciliteren en hun te prikkelen tot het zo goed mogelijk scheiden van afval. De komende periode streeft gemeente Nijkerk ernaar om:

- aan te blijven sluiten bij landelijke richtlijnen betreffende afvalscheiding;
- de service naar inwoners hoog te houden als het gaat om faciliteiten om afval te scheiden;
- in te zetten op verbeteringen in service daar waar nog teveel drempels (door inwoners) worden ondervonden;
- continu te monitoren op kwaliteit.

Daarnaast zijn de aanbevelingen vanuit inwoners, de raad, de pilot omgekeerd inzamelen in Doornsteeg en de relevante beleidspunten die zijn opgenomen in het LIOR ook van belang mee te nemen. Het hieruit voortkomende Actieprogramma heeft uiteindelijk tot gevolg dat de hoeveelheid (rest)afval verder afneemt en de afvalscheiding toeneemt. De hoeveelheid restafval als gevolg van de te nemen maatregelen wordt voor de korte termijn geraamd op 80 en voor de langere termijn op 60/65 kg per inwoner per jaar. Deze raming is daarmee de tastbare doelstelling voor deze komende beleidsperiode.

Doelstelling: voor de komende beleidsperiode is het realistisch te streven naar 80 kg restafval (inclusief grof restafval) per inwoner per jaar. Dat betekent een gemiddelde afname van ca. 25 kg per inwoner per jaar. In deze beleidsperiode wordt ook ruimte gemaakt voor pilots. Eén van de pilots die uitgevoerd wordt is het testen van omgekeerd inzamelen in een bestaande wijk en het monitoren van de effecten hiervan. Bij succes wordt dit inzamelsysteem per wijk uitgebreid. Dit zal substantieel bijdragen aan het verminderen van het restafval richting 60/65 kg per inwoner per jaar in de beleidsperiode vanaf 2028. Op deze manier wordt doelbewust gekozen voor een passende weg richting een afvalloze gemeente in 2050.

De te nemen maatregelen, de globale planning per maatregel en de bijbehorende kostenraming staan in dit hoofdstuk opgenomen.

Actie 1: Minder frequent inzamelen restafval, frequenter inzamelen PMD en GFT

Service

De inzamelfrequentie van het restafval gaat van 1 keer per 3 weken naar 1 keer per 4 weken ophalen. Het minder frequent inzamelen van restafval aan huis brengt de actieve boodschap dat restafval ongewenst is en dat beter scheiden noodzakelijk is. Daartegenover draagt het uit dat goed scheiden belangrijk is. Daarom worden PMD en GFT jaarrond 1 keer per 2 weken ingezameld (dat is nu 1 keer per drie weken). De actie voor GFT kan voor een inwoner voelen als een serviceverlaging omdat het nu in de zomermaanden wekelijks wordt ingezameld. Echter, de keuze voor het eens per twee weken inzamelen van PMD en GFT zorgt naar inwoners toe voor eenduidigheid in de inzamelfrequenties en komt ook tegemoet aan inwoners die in het voor en/of najaar extra tuinafval hebben en juist in die periode meer inzameling wensen. In de zomermaanden wordt meer ingezet op communicatie om stank- en madenoverlast beter te voorkomen.

De inzamelmiddelen voor PMD blijven gelijk aan de huidige situatie. Bewoners van laagbouw blijven de mogelijkheid houden een minicontainer te gebruiken en/of doorzichtige PMD-zakken. Ook bewoners van hoogbouwlocaties blijven gebruik maken van de doorzichtige PMD-zakken die zij aan straat zetten op de inzamel dag. De inzet van zakken blijft behouden omdat dit ervoor zorgt dat de ingezamelde PMD-stroom zo schoon mogelijk blijft, een belangrijke doelstelling van de gemeente. Daar waar gebruik wordt gemaakt van ondergrondse containers voor de inzameling van PMD (nieuwbouwwijken, aansluitend op de LIOR), wordt blijvend gemonitord op de ingezamelde kwaliteit. Zou deze te wensen overlaten, dan zijn aanvullende maatregelen nodig.

Milieurendement

In onderstaande tabel wordt het verwachte milieurendement weergegeven.

Actie 1	Vermindering restafval (in kg per inwoner)	Stijging afvalscheiding (%)
Minder frequent inzamelen rest, frequenter inzamelen PMD en GFT	-11 kg	3%

Actie 2: Stimuleren gebruik 140L restafvalcontainer

Service

Op dit moment wordt bij aanvragen van een minicontainer voor restafvalstandaard een 140 liter uitgezet. Maar van oudsher staan in de gemeente ook nog 240 liter-containers uit. Door middel van een communicatiecampagne in 2024 wordt deze groep huishoudens gestimuleerd over te stappen naar de kleinere 140 liter-container. Op een later moment in de planperiode wordt een extra financiële prikkel overwogen. De financiële prikkel houdt in dat het laten legen van een 240-liter vanaf dat moment relatief duurder wordt ten opzichte van het laten legen van een 140-liter. Op die manier worden inwoners geactiveerd opnieuw een bewuste afweging te maken of zij met een kleinere inhoud van de restcontainer uit kunnen komen en kunnen zij daarmee kosten besparen, helemaal als zij de restcontainer maar weinig laten legen. Ook

wordt er vanaf dat moment geen tweede restafvalcontainer meer uitgegeven. Deze actie moet daarom vooral worden gezien om inwoners actiever grip te geven op de ledigingskosten.

Milieurendement

In de ideale situatie zouden alle inwoners die nog een 240 liter-container bij huis hebben staan overstappen naar een 140 liter. De verwachting is logischerwijs dat door een kleinere capaciteit het aanbod van het restafval wat afneemt. Inwoners die de overstap naar een 140 liter maken, zullen hun oude inzamelgewoontes namelijk iets moeten aanpassen. Hoe groot de invloed van deze actie is op de hoeveelheid restafval hangt af van inwonergedrag. Ten eerste is het de vraag hoeveel huishoudens de overstap naar een kleinere container maken. Ten tweede is het de vraag of zij hiermee, ten opzichte van nu, op jaarbasis daadwerkelijk minder restafval gaan aanbieden. Een raming van de restafvalafname bedraagt 3 kg per inwoner per jaar binnen de planperiode. Dit zal in de loop van de jaren meer zijn naarmate meer huishoudens overgaan op een 240 liter container.

Actie 2	Vermindering restafval (in kg per inwoner)	Stijging de afvalscheiding (%)
Afbouwen 240 liter restafvalcontainers	-3 kg	1 %

Actie 3: Optimaliseren inzameling oud papier en karton

Service

Momenteel wordt oud papier en karton (OPK) voornamelijk ingezameld door en bij scholen, verenigingen en kerkgenootschappen. Ook op openbaar terrein staan enkele inzamelcontainers. De gemeente heeft veel extra werk aan het opruimen van bijgeplaatst en weggewaaid papier bij de huidige inzamelcontainers. Ook wordt er bedrijfsmatig papier gebracht - met name veel karton -, terwijl de containers uitsluitend bedoeld zijn voor oud papier van particulieren. De inzamelcontainers zijn daardoor snel vol, waardoor de overlast rondom de papiercontainers wordt vergroot. Ook is er helaas regelmatig sprake van brandstichting.

Met de inzamelaars (scholen, verenigingen en kerkgenootschappen) is daarom afgesproken dat het inzamelen van oud papier wordt geoptimaliseerd. Dit houdt in:

1. Alle containers die niet beheerd worden, verwijderen of onder toezicht brengen bij een inzamelaar;
2. Verbeteren van de informatievoorziening door de gemeente over de locaties van de papiercontainers en eventueel tijdstip van papierinzameling bij de inzamelaars, via de app of media;
3. Waar witte vlekken zijn, bekijken of hier aanvullende ophaalmogelijkheden gerealiseerd kunnen worden;
4. in 2026 de aanvullende acties evalueren. Bij onvoldoende resultaat (4 kg per inwoner per jaar minder papier in het restafval en 1% meer papierrecycling) zal het college een besluit nemen of aan de gemeenteraad zal worden voorgesteld om over te gaan tot invoering van een huis aan huis inzamelsysteem voor OPK.

Daarbij is het van belang goede afspraken te maken over de verantwoordelijkheden van de inzamelaars.

De meerderheid van de inwoners (60% bleek uit de afvalenquête) gaf aan dat de inzameling van OPK anders moet, waarbij de suggestie voor een minicontainer aan huis vaak is geopperd. Met het optimaliseren van de

huidige wijze van inzamelen wordt (vooralsnog) niet tegemoetgekomen aan de wens van inwoners om een papiercontainer bij huis te hebben.

Milieurendement

In onderstaande tabel wordt het verwachte milieurendement weergegeven.

Actie 3	Vermindering restafval (in kg per inwoner)	Stijging de afvalscheiding (%)
Optimaliseren OPK inzameling	-4 kg	1%

Actie 4: GFE – optimalisatieslag inzameling bij hoogbouw

Service

Bij alle hoogbouwlocaties waar nog geen voorziening is, worden gezamenlijke minicontainers voor voedselresten en plantenafval geplaatst in een behuizing met toegangscontrole. Op de behuizing komt ook een infosticker met wat onder GFE-afval wordt verstaan (en wat niet). Hiermee wordt actief gestimuleerd om GFE gescheiden aan te bieden en wordt de inzamelwijze van deze stroom bij hoogbouwlocaties eenduidig. Deze maatregel zorgt voor aandacht rondom voedselverspilling en sluit dus aan bij de huidige ambities en doelen van de gemeente. Daarnaast sluit het aan bij de verplichting alle huishoudens de mogelijkheid te geven GFE gescheiden aan te bieden. Overwogen wordt gebruik te maken van toegangscontrole op de behuizing, zodat wordt voorkomen dat deze containers door anderen worden gebruikt dan zij die hiervoor een toegangspas krijgen. Dat leidt tot minder grondstofvervuiling. Goede aansluitende informatie over deze actie aan de betrokken inwoners is noodzakelijk om goed gebruik te stimuleren.

Milieurendement

Uit de raming blijkt dat deze maatregel kan leiden tot een vermindering van 25 kg restafval per inwoner per jaar voor de inwoners in hoogbouw. Het gemiddelde effect over de gehele gemeente bezien staat in de volgende tabel.

Actie 4	Vermindering restafval (in kg per inwoner)	Stijging afvalscheiding (%)
Optimalisatieslag GFE-inzameling hoogbouw	-3 kg	1%

Actie 5: GFE –aanrechtbak voor voedselafval

Service

Het grootste aandeel stoffen in het restafval zijn voedselresten. Daarom worden er op vrijwillige basis aanrechtbakken voor GFE-afval uitgegeven, inclusief informatiesticker over wat GFE-afval is (en wat niet) en

eenmalig een rol biodegradeerbare zakken. Deze actie vraagt veel aandacht van communicatie om de afname en het gebruik (blijvend) te stimuleren. Deze actie kan heel goed samenlopen met de uitrol van brengvoorzieningen voor GFE bij hoogbouw, de inzet van een afvalcoach en campagnes tegen voedselverspilling (zie latere actie). Door het uitgeven van aanrechtbakken voor GFE-afval kunnen inwoners makkelijker deze grondstofstroom al in de keuken, waar het ontstaat, scheiden. Hierdoor wordt het aandeel GFE in het restafval minder. Deze actie is met name een serviceverhoging en bedoeld om de verspilling van voedselresten in het restafval tegen te gaan (bewustwordingsactie).

Milieurendement

In onderstaande tabel wordt het verwachte milieurendement weergegeven.

Actie 5	Vermindering restafval (in kg per inwoner)	Stijging afvalscheiding (%)
Aanrechtbak voor voedselafval	-2 kg	0,5%

Actie 6: Overkoepelende communicatie en ruimte voor monitoring en pilots

Service

Inwoners van de gemeente Nijkerk hebben gevraagd om extra inzet op informatie. Blijvende aandacht voor afvalscheiding en preventie is ook zeker van belang voor het behalen van de gemeentelijke doelstellingen en het streven naar ambities. Het moet inwoners niet alleen duidelijk zijn waar ze met hun afval terecht kunnen, maar de redenen waarom acties worden uitgevoerd moet ze ook duidelijk zijn. Daarnaast blijken inwoners graag te willen weten wat nu eigenlijk met hun afval wordt gedaan na inzameling.

Daarom worden er verschillende acties uitgevoerd:

- er wordt een duurzaamheidscoach ingezet die betrokken wordt bij alle uitvoerende projecten rondom afval. Deze coach zal de extra ogen en oren worden bij afvalprojecten en ook de persoonlijke belangen van inwoners behartigen;
- de inzet van de Afvalwijzer-app wordt verbeterd en vooral ook zichtbaarder voor inwoners;
- er komen communicatiecampagnes en nieuwe communicatie-uitingen, zoals nieuwe containerstickers per afvalstroom voor op de minicontainer;
- er is (financiële) ruimte voor de uitvoering en evaluatie van pilots, alsook ruimte voor extra monitoring op grondstofvervuiling om te ondervinden wat werkt in de gemeente Nijkerk, en wat minder werkt, en zo verder te kunnen ontwikkelen richting een afvalloze gemeente. Gemeente Nijkerk is voornemens een nieuwe pilot op te starten naar het effect van omgekeerd inzamelen in een bestaande wijk;
- ondersteuning aan lokale (zwerf)afvalprojecten en verenigingen als de Zwerfafvalbrigade en de Rotary blijft.

Milieurendement

De inzet van een duurzaamheidscoach, de afvalwijzer-app, en communicatie zullen naar verwachting tot een betere afvalscheiding leiden binnen de planperiode. Een voorzichtige inschatting is gemeente breed 2 kg per inwoner per jaar. Het uitvoeren van pilots en de genoemde ondersteuning zullen binnen de planperiode niet leiden tot een afname van de hoeveelheid restafval.

Actie 6	Vermindering restafval (in kg per inwoner)	Stijging afvalscheiding (%)
Coach, app en communicatie	-2 kg	0,5%

Actie 7: Subsidie compostvaten

Service

De subsidie die beschikbaar is voor compostvaten wordt een nieuw leven in geblazen. Dit betekent dat inwoners € 25 korting krijgen op de aanschaf van een compostvat die ze kopen bij nader aan te wijzen winkels/tuincentra. Deze actie stimuleert (groene) doeners hun GFT-afval direct om te zetten in compost/mulch voor de eigen tuin. Deze actie sluit direct aan bij het voorkomen van afval en de weg naar een afvalloze en duurzamere gemeente.

Milieurendement

Als veel inwoners gebruik gaan maken van deze actie, wordt er minder gescheiden GFT-afval aangeboden in de GFT-container. Cijfermatig zou dit een negatief effect op de mate van afvalscheiding kunnen geven als veel inwoners zouden gaan composteren, terwijl dit eigenlijk niet zo is. Het is immers onzichtbaar hoeveel GFT-afval in de tuin gecomposteerd wordt. De verwachting is dat er geen meetbaar milieurendement zal zijn.

Actie 8: Subsidie wasbare luiers

Service

Er wordt een subsidie beschikbaar gesteld die gezinnen financieel ondersteunt met een korting van € 100 op een startpakket (à € 500) van wasbare luiers. Dit stimuleert jonge gezinnen te kiezen voor het gebruik van wasbare luiers voor wegwerpluiers. Elk gezin mag één keer gebruikmaken van de subsidie.

Milieurendement

In onderstaande tabel wordt het verwachte milieurendement weergegeven. Het aandeel van afval dat wordt voorkomen is in het begin klein. Echter, het is belangrijk om ouders te blijven stimuleren te kiezen voor wasbare luiers om afval te voorkomen.

Actie 8	Vermindering restafval (in kg per inwoner)	Stijging afvalscheiding (%)
Subsidie wasbare luiers	-0,24	0,04%

Actie 9: Invoeren keuzeplicht brievenbussticker

Service

Huishoudens worden gedwongen een keuze te maken of zij nog ongeadresseerd reclamedrukwerk willen ontvangen. Door deze keuze verplicht te laten maken, wordt onnodig drukken en verspreiden van ongeadresseerd reclamedrukwerk voorkomen. Alleen huishoudens met een JA/JA sticker ontvangen nog ongeadresseerd reclamedrukwerk. Huishoudens zonder sticker, een NEE/NEE of NEE/JA sticker ontvangen geen ongeadresseerd reclamedrukwerk. De gemeente stelt de brievenbusstickers gratis beschikbaar. Inwoners worden geheel vrijgelaten in de keuze die zij maken. Wat onder ongeadresseerd reclamedrukwerk wordt verstaan, wordt vastgelegd in de afvalstoffenverordening.

Milieurendement

Volgens Milieu Centraal wordt er per huishouden zo'n 30 kilo per jaar aan reclamedrukwerk bespaard als een huishouden ervoor kiest geen ongeadresseerd reclamedrukwerk meer te ontvangen. Daarnaast voorkomt het productiekosten en transportuitstoot. Naar verwachting resulteert de introductie van de Ja/Ja sticker in ongeveer 1 kg minder restafval per inwoner per jaar. Daarnaast leidt het tot vermindering van de totale hoeveelheid afval aan oud papier. De berekende afvalscheiding gaat iets achteruit; niet als gevolg van een slechtere scheiding, maar omdat de totale hoeveelheid papier minder zal zijn.

Actie 9	Vermindering restafval (in kg per inwoner)	Stijging afvalscheiding (%)
Ja/Ja sticker	-1 kg	- 1,5 %

Totaaloverzicht milieurendement

Acties	Vermindering restafval (kg/inw)	Stijging afvalscheiding (%)
Actie 1 - Minder frequent inzamelen rest, frequenter inzamelen PMD en GFT	-11	3
Actie 2 – Stimuleren gebruik 140L restafvalcontainer	-3	1
Actie 3 – Optimaliseren inzameling OPK	-4	1
Actie 4 - Optimalisatieslag GFE-inzameling hoogbouw	-3	1
Actie 5 - Aanrechtbak voor voedselafval	-2	0,5
Actie 6 - Overkoepelende communicatie, informatie en ruimte voor extra monitoring en pilots	-2	0,5
Actie 7: Subsidie compostvaten	0	0
Actie 8: Subsidie wasbare luiers	-0,24	0,04
Actie 9: Invoeren keuzeplicht brievenbussticker	-1	-1,5
Raming totaal	-26 kg restafval per inw/jr	+5,5 % verbeterde afvalscheiding

Planning

Acties	2024 - jan-jun	2024 - juli-dec	2025 - jan-jun	2025 - juli-dec	2026 - jan-jun	2026 - juli-dec	2027 - jan-jun	2027 - juli-dec
Actie 1 - Minder frequent inzamelen rest, frequenter inzamelen PMD en GFT	X voorbereiding met inzamelaar	X voorbereiding communicatie en informatie, verordening	X start	X	X	X Evaluatie	X	X
Actie 2 - Stimuleren gebruik 140L restafvalcontainer	X voorbereiding communicatiecampagne	X start communicatiecampagne + uitvoeren omwisselingen	X	X	X	X	X	X
Actie 3 – Optimaliseren inzameling OPK	X Onbeheerde containers verwijderen of bij inzamelaars onder brengen. X Verbeteren van de informatievoorziening X Opvullen witte vlekken				X Evaluatie X Bij niet behaalde resultaten raadsvoorstel voor uitgifte minicontainers		X Optioneel: uitgeven minicontainers	
Actie 4 - Optimalisatieslag GFE-inzameling hoogbouw	X aanbestedingsprocedure	X voorbereidingen inzameling, incl. communicatie en informatie	X Start inzameling					
Actie 5 - Aanrechtbak voor voedselafval		X Voorbereiding, inkopen en communicatie (af te stemmen op communicatieplan)	X Start uitzetten	X	X	X	X	X
Actie 6 - Overkoepelende communicatie en ruimte voor monitoring en pilots	X Opstart met communicatieplan: per uit te voeren maatregel afval doelgroepen vaststellen en communicatieaanpak (welke middelen waar inzetten, wat bereiken?)	X uitvoering communicatieplan	X	X	X	X	X	X

Actie 7: Subsidie compostvaten	X voorbereiding intern (subsidieverordening?)	X (start af te stemmen op communicatieplan)	X	X	X	X	X	X
Actie 8: Subsidie wasbare luiers	X voorbereiding intern (subsidieverordening? Webformulier aanvraag)	X (start af te stemmen op communicatieplan)	X	X	X	X	X	X
Actie 9: Invoeren keuzeplicht brievenbussticker	Meenemen in aanpassing verordening/uitvoerings besluit	X voorbereiding en informeren reclamebranche, MKB en inwoners	X start	X	X	X	X	X

Kostenraming

	Kostenraming*		
Acties	Investeringskosten	Kosten per jaar	Kosten per huishouden per jaar
Actie 1 - Minder frequent inzamelen rest, frequenter inzamelen PMD en GFT	€ 58.187	€ -15.699	kostenneutraal
Actie 2 - Stimuleren gebruik 140L restafvalcontainer	n.b.	n.b.	n.b.
Actie 3 – Optimaliseren inzameling OPK	n.b.	n.b.	kostenneutraal
Actie 4 - Optimalisatieslag GFE-inzameling hoogbouw	€ 293.399	€ 17.090	€ 1
Actie 5 - Aanrechtbak voor voedselafval	€ 49.874	€ 1.245	€ 0,10
Actie 6 - Overkoepelende communicatie en ruimte voor monitoring en pilots	n.v.t.	€ 200.652	€ 11
Actie 7: Subsidie compostvaten	n.v.t.	€ 604	€ 0
Actie 8: Subsidie wasbare luiers	n.v.t.	€ 7.541	€ 0,4
Actie 9: Invoeren keuzeplicht brievenbussticker	€ 75.735	€ 19.802	€ 1
Totale extra kosten per huishouden			€ 14

*Het gaat om een kostenraming gebaseerd op de meest recente tarieven en afvalgegevens. Wijzigingen in deze tarieven en gegevens kunnen van (grote) invloed zijn op de kostenraming. In de investeringskosten is altijd een post onvoorzien meegenomen van 5%. De afschrijvingstermijn en het rentepercentage zijn met de gemeente afgestemd. In de "Kosten per jaar" zijn de kapitaalslasten over de investeringen, inclusief een post onderhoud meegenomen, alsook jaarlijks terugkerende kosten als inzamel- en verwerkingskosten

